

SAVOIR-VIVRE®

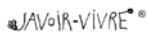
Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Rolf Dobelli

ARTA DE A EVITA 52 DE GREȘELI IDIOATE

traducere din limba germană de
MIHAI MOROIU

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Rolf Dobelli

DIE NOT-TO-DO-LISTE

© 2024 Piper Verlag GmbH, München

© Baroque Books & Arts®, 2024

Imaginea copertei: *Quo Vadis Domine?*, 2001 (oil on canvas)

© Magdolna Ban. All Rights Reserved 2024 / Bridgeman Images

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Lector: Nicoleta Valentina Arsenie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOBELLI, ROLF

Arta de a evita 52 de greșeli idioate / Rolf Dobelli;

trad. din lb. germană de Mihai Moroiu. - Baroque Books & Arts, 2024

ISBN 978-630-6522-50-7

I. Moroiu, Mihai (trad.)

159.9

Tipărit la ARTPRINT S.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

Pentru soția mea Clara Maria Bagus și fiii noștri

CUVÂNT-ÎNAINTE

La fel cum alții colecționează discuri de vinil, console pentru jocuri video sau haine de epocă, eu adun de ani de zile povești cu nereușite – eșecuri în viață, în carieră, în căsnicie și în familie.

„Toate familiile fericite se aseamănă între ele, fiecare familie nefericită este nefericită în felul ei.” Așa începe Lev Tolstoi monumentalul său roman *Anna Karenina*. Adică, fericirea lipsită de umbre plictisește cititorul. Fericirea este insipidă și unidimensională. Fericirea este netedă ca teflonul. Nefericirea, în schimb, dezvăluie mult mai multe despre lume. Nefericirea are o arhitectură a ei. Și ne învață ceva. De aceea colecționez povești despre nereușite în viață.

La festivitatea de absolvire, universitățile obișnuiesc să invite vorbitori care să adreseze câteva fraze înțelepte tinerilor și tinerelor care se pregătesc să-și înceapă cariera profesională. De cele mai multe ori acești oratori sunt ei înșiși absolvenți ai aceleiași universități care au ajuns departe. Așa s-a întâmplat și la 13 iunie 1986, când Universitatea Harvard l-a invitat pe alumnul ei Charlie Munger, investitor în vârstă de 62 de ani. Munger dezvoltase, împreună cu Warren Buffett, poate cel mai de succes holding din toate timpurile, Berkshire Hathaway. Discursul lui Munger a fost cât se poate de neobișnuit. Până și titlul suna bizar: „How to Guarantee a Life of Misery” – „Cum să-ți asiguri

o viață mizerabilă”. În loc să împartă sfaturi înțelepte în vederea unei vieți de succes, Munger a expus patru idei garantate în vederea unei vieți ratate. Pur și simplu a întors demonstrația pe dos. O inspirație strălucită, atât timp cât rețetele negative sunt mai atrăgătoare decât cele pozitive, fiind mai substanțiale și mai memorabile. În ciuda nenumăratelor studii asupra fericirii, tot nu știm ce anume ne aduce fericirea. Dar știm fără greș ce anume o distruge. Nu știm sigur ce anume asigură succesul unui om, dar cunoaștem cu exactitate ce anume îl face imposibil de cunoscut. Prin urmare, dacă știm cine e *killer*-ul și ne ferim de el, calea cea dreaptă ni se deschide de la sine.

Ideea lui Munger nu era nouă. Matematicianul prusac Carl Gustav Jacob Jacobi a aplicat acest mod de gândire în secolul al XIX-lea. Uneori, a constatat Jacobi, o problemă științifică se rezolvă abia după ce ai întors-o pe dos. În limbajul de specialitate, se cheamă „inversare”. Așa a ajuns Einstein să adapteze teoria gravitației a lui Newton la electrodinamica lui Maxwell fără să urmeze – la fel ca toți ceilalți – calea inversă. Investitorii de cursă lungă se întreabă care este calea cea mai sigură de a distruge o firmă și apoi își plasează banii în cele indestructibile (de pildă Coca-Cola în SUA sau calea ferată Jungfrau în Elveția). Gluma lui Munger pe seama inversării: „Spune-mi unde am să mor și n-am să mă duc niciodată acolo.” Cum Charlie Munger era un investitor strălucit, dar și un gânditor genial, care nu se abținea niciodată de la o remarcă spirituală, l-am citat de multe ori. Din păcate Charlie s-a stins din viață în timp ce lucram această carte, în vârstă de 99 de ani.

Dar să ne întoarcem la „inversiune”: exagerăm sistematic rolul factorilor de succes și subestimăm la fel de sistematic rolul factorilor de eșec. De ce? Deoarece companiile, proiectele și persoanele de succes se fac cunoscute prin mass-media. În schimb cele eșuate nu interesează pe nimeni. Ratații nu scriu autobiografii – iar dacă o fac, totuși,

nu-și găsesc editor și, de fapt, nici cititori. Așa se face că studiem povești de succes și trăim cu iluzia că succesul apare ca urmare a unei serii de factori atent orchestrați, și nu prin evitarea *killer*-ilor reușitei. Un sfat: nu ezitați să vizitați cimitirele epavelor de firme, de proiecte, persoane, căsnicii și familii. Acolo veți învăța esențialul – adică ce anume trebuie evitat.

Dintre cărțile mele, trei au avut mare succes, iar câteva altele au dat chix. Habar n-am de ce *Arta de a gândi limpede** a devenit bestseller internațional – dar știu cu precizie din ce cauză au dat chix altele. Dar cartea care contemplă lumea din perspectiva negativă luminează beznă.

Cărțile mele mai vechi sunt gândite după calapodul discursurilor tradiționale de absolvire. Cuprind sfaturi pentru gândirea limpede și fapta înțeleaptă în vederea unei vieți mai bune. Dar acum, în volumul de față, întorc totul pe dos. Vă înfățișez o colecție de moduri de comportament și modele de gândire care trebuie în mod ideal evitate – o listă de *not to do*-uri sau, altfel spus, un fel de enciclopedie a micului idiot, a lucrurilor pe care nu trebuie să le faceți. Odată cunoscute aceste rețete ale eșecului, ele pot fi evitate.

Scriind, m-am gândit mereu la copiii noștri. Și îmi imagineam cum, într-o bună zi, când vor fi mari, le voi dăruia această carte și le voi spune: „Am speranța că vă va apăra de multe momente de cumpănă care apar în viață. Sunt aici 52 de aspecte pe care trebuie să le evitați ca să puteți privi cu încredere spre viitor.” Iar ei probabil vor zâmbi și îmi vor răspunde: „Frumos din partea ta, Papa, dar am fi preferat o mașină sau o călătorie în jurul lumii!”

ROLF DOBELLI

* Apărută la Editura Baroque Books and Arts.

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE ȘI MULȚUMIRI

METODA INVERSĂRII ROLURILOR

Pe plafonul Capelei Sixtine Adam și Dumnezeu își ating mâinile. La primă vedere, actul creației se arată fluid, nu este limpede cine pe cine creează. Potrivit convingerii larg răspândite, Dumnezeu este Creatorul. Însă cei familiarizați cu istoria Antichității știu: omul este cel care a creat zeii. Așa prezintă gânditorul britanic Matt Ridley întoarcerea pe dos a perspectivei, metoda inversării. Multe devin mai limpezi dacă le inversezi cu 180 de grade.

Până acum am încercat să arăt cum dintr-o viață bună poți face una garantat proastă – cu speranța că veți face exact opusul. Inversarea ne învață să nu căutăm în primul rând modele și *best practices*, ci mai întâi de toate antiexemple și cele mai idioate greșeli. Un sfat: învățați din greșelile altora și studiați eșecurile – tot ale altora, la fel ca pe cele proprii. Nu evitați să treceți în revistă experiențe de demult, relații, proiecte și firme care au suferit nereușite. Iubită cititoare, iubite cititor, duceți mai departe ideile din aceste capitole întocmind liste personale *not to do*, de greșeli idioate pe care să nu le faceți pentru nimic în lume. Întrebați-vă de fiecare dată: de ce am greșit? Este o întrebare la fel de importantă ca explorarea căilor care conduc la reușită, uneori poate și mai importantă.

Metoda inversării mi-a fost de mare folos în viață. În loc să caut să aflu ce anume mă face sănătos, mă concentrez să evit obișnuințele nesănătoase. În loc să mă gândesc cum să devin mai productiv, identific și elimin tot ceea ce mă distrage. În loc să caut căi de a mă îmbogăți, evit pierderile imprevizibile. În loc să analizez ce anume asigură reușita relațiilor, sunt atent la ceea ce le distruge. În loc să întorc pe toate fețele ideile care ar duce la reușită, ocolesc deciziile-capcană pe care le-au luat atâția înaintea mea. Și în loc să alerg după fericire, înlătur din cale cât mai multe obstacole care îmi blochează calea spre ea.

Metoda inversării se poate extinde după plac. Când se întâmplă ceva grav, nu te întreba doar care sunt cauzele. Întreabă-te și de ce este „doar” atât de grav și nu mai rău. Exemplul 1: cineva a ajuns la cel de-al doilea divorț. De ce nu la al șaptelea? Exemplul 2: inflație. De ce anii 2020 nu sunt nici pe departe la fel de răi ca anii 1920? Este limpede că politica și băncile centrale nu fac totul greșit. Care sunt deciziile lor corecte? Caută răspuns la aceste întrebări și vei învăța foarte mult despre ce înseamnă o bună relație, o bună politică economică sau mondială.

O altă variantă a inversării este schimbul de roluri. Spre exemplu interviul pentru job. Întreabă-l pe candidat: „Presupunând că ați fi în locul meu: de care aspecte ați ține seama în mod special?” Sau cum procedează Warren Buffett atunci când cercetează dacă o firmă reprezintă o bună investiție: „Dacă rolurile noastre s-ar inversa, ce întrebări mi-ați pune dacă eu aș fi cel care conduce firma dumneavoastră?” Sau, invers: „Ce informații mi-ați pune la dispoziție ca să mă opriți să vă cumpăr firma?”

Să ne întoarcem la existența mizerabilă. Există surse externe ale neplăcerilor, împotriva cărora nimeni nu poate face nimic: lovituri ale sorții – boli, războaie, catastrofe. Numărul lor este nesfârșit și sunt imposibil de controlat. Cealaltă jumătate a nenorocirilor rezultă însă din factori

interni, din lucruri asupra cărora ai și tu influență. Răul evitabil. Iar numărul acestor greșeli evitabile nu e prea mare. Da, dramele de care suntem de vină doar noi dovedesc prea puțină originalitate.

În miezul acestei cărți se ascunde o întrebare: există reguli care, respectate cu strictețe, pot asigura o viață bună? Comunitățile monahale medievale cunoșteau asemenea reguli. Regula Sfântului Benedict (*Regula Benedicti*) este cea mai răspândită. Dar și în spatele zidurilor mănăstirești multe nu mergeau bine: certuri între călugări, probleme financiare, uscăciune spirituală mergând până la decăderea mănăstirilor. Putem porni fără teama de a greși de la premisa că nici în aceste lăcașuri nu exista o checklist care să funcționeze perfect. Cu atât mai puțin în epoca actuală, când există așa de multe opțiuni, așa de multe căi posibile în viață, așa de multe preferințe mereu în transformare. Fiul meu Numa, care are zece ani, a înțeles intuitiv tot mecanismul: „Viața nu poate fi calculată pas cu pas, deoarece ne-am consuma tot timpul făcând asemenea calcule, și nu am mai avea niciun răgaz să trăim.” Matematicianul Stephen Wolfram numea asta *computational irreducibility*, „ireductibilitate de calcul”. Pe scurt, nu există o teorie care să acopere întregul domeniu al configurării existenței. Și nici nu poate să existe. Însă inversarea este în orice caz utilă, pentru a evita acele lucruri care zădărnicesc garantat o viață plăcută. Iar pe cele mai importante le cunoaștem acum.

Studiind greșelile făcute în viață, m-a mai frapat un aspect. Oamenii nu decad peste noapte (decădere de care se fac singuri vinovați). Totul începe printr-un pas greșit, urmat de un al doilea și apoi de un al treilea. Micile greșeli idioate se potentează între ele până se adună deodată într-o adevărată avalanșă a distrugerii. De aceea este vital să fie corectate la timp. Dar poate și mai important este că arta de a trăi frumos reprezintă unul dintre puținele domenii

în care nu este nevoie de inovație. Majoritatea noilor forme de existență – relațiile deschise, nomadismul digital, revolta împotriva normelor obligatorii – nu funcționează. Dacă îți plac experimentele, desfășoară-te în laboratorul de fizică.

Este de la sine înțeles că aceste 52 de capitole nu car-tează în întregime universul modelelor de comportament idiot. Lipsesc domenii întregi – finanțele personale, sănătatea, cariera sau hobbyurile pur și simplu idioate, ca *base jumping*. Așadar, călătoria nu se încheie aici.

Volumul de față a beneficiat de priceperea unor lectori excepționali, cinci la număr, cărora le sunt dator cu mulțumiri uriașe. Cel dintâi lector este de fiecare dată soția mea – scriitoarea Clara Maria Bagus. Ea a contribuit ca materialul meu brut să ia această formă. Însă contribuția ei cea mai importantă a fost rigoarea cu care a înlăturat capitolele neizbutite – nu puține la număr. Textele supraviețuitoare au pornit spre prietenul meu Niko Stoifberg, și el scriitor, care le-a șlefuit cu măiestrie. Apoi au ajuns la Sonja Kastilan, șefa redacției științifice la *WELT am Sonntag*, și la Thomas Isler, redactor la *NZZ am Sonntag*. În cele din urmă au intrat în biroul lui Martin Janik, excepționalul redactor de carte al Editurii Piper, care s-a ocupat de toate cărțile mele de non-fiction.

Le mulțumesc lui Eric Gujer, redactorul-șef al *Neue Züricher Zeitung*, și lui Ulf Poschardt, redactor-șef la *Die Welt*, deoarece au pus la dispoziție în gazetele lor spațiu pentru multe dintre textele de aici. Îmi mulțumesc editoarei mele Felicitas von Lovenberg pentru încrederea în proiectul acestui volum. Și nu în ultimul rând vă mulțumesc cel mai călduros vouă, iubiți cititori, pentru că m-ați însoțit în această călătorie.

WITH LOVE,
BAROQUE

CUPRINS

Disclaimer al autorului.....	6
Cuvânt-înainte.....	7

1. Lasă totul să se ducă pe apa sâmbetei	10
2. Nu rezista la nicio slăbiciune	13
3. Fii nedemn de încredere	16
4. Poartă-te ca ultimul idiot	19
5. Cele mai înalte așteptări	22
6. Să nu te intereseze decât ce se petrece astăzi.....	25
7. Secretul unei căsnicii ratate	28
8. Cedează cât mai repede cu putință	31
9. Laudă apa și apoi bea vin	34
10. Nu renunța la niciun prost obicei	37
11. Stabiliește-ți ținte cretine.....	40
12. Bea până te afunzi în mizerie.....	43
13. Amestecă-te în treburile altora.....	46
14. Nu învâța decât din propria experiență	49
15. Petreceți timpul liber pe social media.....	52
16. Enervează-te în trafic.....	55
17. Înconjoară-te de veșnic nemulțumiți	58
18. Caută cearta cu vecinii	61
19. Năucește-te cu droguri.....	64
20. Alege căile fără ieșire.....	67
21. Fără trudă nu se poate.....	70
22. Bălăcește-te în sentimente de culpă	73

23. Fiți nerecunoscător	76
24. Ai încredere în bancher	79
25. Fii paranoic	82
26. Să nu-ți pese de nimeni	85
27. Trăiți în trecut.....	88
28. Ascultă de vocea interioară	91
29. Ai încredere că omul este rațional.....	94
30. Fă-te nihilist	97
31. Vedeți în orice o catastrofă	100
32. Consideră că banii nu au importanță.....	103
33. Plânge-ți de milă	106
34. Fii supus	109
35. Get rich quick, get smart quick.....	112
36. Șirul nesfârșit al gândurilor.....	115
37. Renunțați la reputație în favoarea banilor	118
38. Ferește-te de greutăți.....	121
39. Eliberează-ți sentimentele.....	124
40. Încearcă să îți pui capăt zilelor.....	127
41. Alege să te căsătorești cu cine nu trebuie și nu te răzgândi niciodată	130
42. Fii răzbunător	133
43. Închină-te unei ideologii.....	136
44. Încearcă să schimbi oamenii.....	139
45. Spune mereu ceea ce îți trece prin minte.....	142
46. Să faci totul de-a valma	145
47. Rămâi superficial	148
48. Înconjoară-te de psihopați.....	151
49. Avântă-te în competiție cu capul înainte	154
50. Acceptă tot	157
51. Umple-ți viața de mizerie.....	160
52. Năpustește-te în capcana conținutului.....	163
 Cuvânt de încheiere și mulțumiri.....	166
Note.....	170

DISCLAIMER AL AUTORLUI

Punctele de vedere din volumul de față reprezintă cele mai limpezi și mai fidele perspective la care am putut ajunge acum. Îmi rezerv dreptul de a-mi regândi și adapta în orice moment considerentele și chiar de a-mi contrazice propriile afirmații, cu toată plăcerea. Dacă îmi voi revizui tezele, nu va fi decât în virtutea dorinței de a mă apropia și mai mult de adevăr, și niciodată de a trage vreun folos personal din asta.

& SAVOIR-VIVRE®

O colecție de formare și rafinare a personalității, *à la légère*, fără nicio declarație de intenție programatică.

Enciclopedii și alte lucrări capabile să corecteze micile imperfecțiuni și să răspundă la marile întrebări cu grație, umor și inteligență, pentru cititorii care își caută bucurii oneste într-o lume a speranțelor amânate.